

Chlorophanes (11)

Notes sassaresas

et mon bon amich lo d'atingit ~~escriptu~~ ^{lunich} Corta,
Quonista de la Cuitat de Sàsser en lo Regne de Sardènya.

Molt sovint, estimat amich, he recordat a vostra festa
de la marea. Se pareixen tant. / ^{los duos} ~~Thors~~ en lo mateix
feta a ~~trier~~ per la politica, tenint un prelat comi
de glorias, y no sé si m'atreixi a atepir tantu' un
prelat comi de degaraias, tot sembla juntarlas en
la ~~semitat~~ ^{unió} de nostres sentiments. Atino a farer
a tot ton Cogn de falt, cari, cari com vos estimavian
a Catalunya ni per agui' vingueren alguna ~~va~~ volta.
creguen que això, feta un aconteximent per tot: per
nos amich ^{de agui} que s'Eligarian ab relacions directes ab
~~l'elaborat~~ ^{lo hi sotstant, l'elaborat} ~~poeta~~ ^{poeta}, ~~lo revelant de~~
color nos local que te la Sardènya y potter la Italia: per
mi mateix, ^{ja que per ara} ~~tant~~ ^{tant} cory com vull donarvos estreta

Spirit, he he recordaren, ~~them~~ ^{not} haven't ~~fathered~~ ^{just} a' father

atuer fena
~~idga~~

dignatos retrospectiv, molt fàcil de parlar; y teniam
 igual curiositat per saber les coses velles y olvidades
 de la terra, nos preva inclinar en vertor magnífica
 obra de historia local, y jo preva reunir un dato
 mes al que deuen formar lo conjunt de l'estudi de
^{my the Govern} ~~la~~ ~~propietat~~ ~~nacional~~ ~~me~~ en la memoria dels valerosos. Un
 cop nos entristirem al las fies fallas fetes, y altre cop
 riuerem, que de tot se fies en eixos vasts terrenals
 de 'ls auxins y 'ls monuments; mes a fi de comptes nostra

vida fou artista, y bé mereix un record avuy que la
distància ha vingut a ~~separar~~ ^{separar} interiorment, però deu
ser gran continuada.

Tant ~~com~~ aquí ~~com~~ liquidació de papers, he trobat
varies notes rarissimes que porten vos serai de cone-
guda. De per tot motiu veig ai ordenantlos, y vos
los serviré juntament ab altres apreciades amichs
meus, que tal ho sount los lectors de la Revista. Ells
també tenen curiositat per conèixer vostra feia, que
aui ha sigut una revelació per moltes. Vos conèixian
molt poch; nos ara començem a estimarvos mei, de de
que ja no son secrets per moltes ni vostres
vida d'ahir ni vostra manera d'aver d'avuy. De
en últim terme, vos mateix preferieu rebre, en
lloch d'una carta manuscrita, una carta impresa;
aixís la llegirem d'inter.

~~Al~~ Distribuiré los notes per materials, puy ~~tot~~
juntos formarian un tot deguemellat y foren molta

Agustins.

Jeru'tas.

Jeru'tas.

Caputxins.

Predicadors.

Carmelitas.

Mercenaris.

Primitius.

Franciscans de Paul.

Germani menors

Neolagins.

Convento de Chongas.

Claritas

~~de~~ De Santa Isabel

Caputxins.

Et si com aquesta llista no foi prou respectada para
 uma proclamaçao que exararasse a fides de vint mil animas,
 encara em 1633 se fundou o convent de Sant Domingos. Estes

1
6
convents no s' limitaven a la oració y a la penitència; feyase també molt bones obres. En ells se ~~ensenyava~~ ~~seguien~~ seguien les arts comuns de la época, y ~~habeíen~~ regularisadors, ^{en 1550} lo Comú fixa' des lors de vint lliuras anuals a dos religiosos preta que ensenyassen teologia positiva, sagrada escriptura y lloçica. Asteney, desde 1558 foren formats las escuelas de teologia desenyeyadas per los Jesuïtes. Un altre convent formá a non carmelit l'hospital de pobres. Mnta Bethon feya lo que podria, inclús lo Municipi, que tots los anys repartia una suma de tres-centas lliuras randerengas entre los comunists religiosos de la ciutat.

Las cosas no anavan sempre bé, que ~~se~~ no endeladats eran honres aquells conventos de frailes que devian tre l'orguell de Sassen. Una volta, lo dia 15 de abril de 1686 precisament, foren robada la custodia del convent de Sant Agustí, y preta major ~~de~~ sacrista, ~~for~~ las sagradas formas quedaren exporramadas ~~per~~ per l'altar, los clabres

deparagueren tens deixar nota de son domicili, y en va
feren llocsats. ~~Altes~~ ~~grues~~

Altes grave era encara lo que ^{'s de Catalunya'} ~~per~~ en 1644 y
bens origin a un famós proces contra los nobles Pans
Salvadores Diego Sardo, y el frare clarch Corru. ~~algunes~~
~~tres~~ ~~apreciables~~ ^{subjectes} ~~personas~~ s'havien associat para fer
moneda falsa, formant una companyia industrial
que arribà a contar 23 o 24 personas. Les monedes
feyra ~~a~~ a Gallura, mes lo frare la portava a Sàsser
amagada en la neu que d'allí baixan al riu, y
la depositava en los convents de Belen y de Sant Pau,
aixís com en los cologistes de San Pau de Sant Jover; en
quels llocs sembla que també ho havien arribat
monedes. Se finalment sembla que en la falsificació
hi estavan compromesos altres regulars y seculars,
quels noms no pogueren descobrirse. Est així com ha en
lo proces que vaig tenir entre las mans.

No he donat fet constar un fet grave encara, però
 aplicable. Una cistat que tenia tant conuent, estava
 explorada a que en algun d'ells s'hi fiqués lo diable;
 y tal succedí ab lo de Sermitas de la Mare de Deu, any
 encara existent, si bé sense fructes, en un extrem
 de Sàrrer. No per mi que dono torn a la ploma,
 acabo per creure que lo miler serà no fet cap
 conuentari, y transcriure literalment lo text de una
 comunicació enviada per lo Municipi sarraí
 al ~~General~~ Pare General dels Sermitas a Roma. L'ita-
 en castellà y aixís la deixo, just fins ab la
 topografia, ~~per~~ ja que aixís fa de nos bon llegir a
 aquells que encara s'esperant de las cures de
 la història.

N com segueix:

Sobre poco mas de 90 años que viven en esta Ciudad los Religiosos
 de la Orden de Sta J^{ta} de los Hierros, y nunca han dado satisfaccion
 de los mismos ni han vivido con la modestia y devocion debida,
 antes en aquel contento entre los frailes ha habido discordias y
 pendencias casi continuas, de que la Ciudad esta escandalizada; y
 esperando la enmienda, en los della vemos aquella cara hecha
 nueva de ladrones porque acogen en ella bandoleros y personas
 facinorosas, de manera que en lugar de devociones hay juegos,
 gula y Plameras, que es dar mal exemplo á los demas Religiosos
 y es causa ~~de~~ ^{esta} desorden que quita la gana á que los Ciudadanos
 acudan como debian á aquella ²glefia y den la titherna
 que es necesario para su futo, de los pobres frailes, y asi
 viven como soldados degarrados; de suerte que estos religiosos
 han de dhar nos ha morido darle parte á V. R. ^{10^a} ^{13^{ma}} para
 que ponga el remedio necesario á mal tan grande por lo

10
que ^{como a} nosotros que gobernamos esta Ciudad toda representando
a V. M. P. N. e implicamos sea con libertad por el
peligro en ~~por~~ la tardanza que de otra manera seria
nuestro acudir a su S.ª para que mude la Reliquia de
aquella cara.

Il que esta para a V. M. P. N. e el padre Fracian. Reliquia
de la misma orden con quien sabra a V. M. P. N. mas por extenso
la necesidad de reparo que hay en aquella cara, a quien se
puede dar credito. Quando n.º S.ª a V. M. P. N. muchos años
en su santo servicio, su Sacer a 12 de Octubre 1623.

De ma part sobiranian los conentari. La V. S. para vos,
amida Costa, quan se vos ocupen d' aquest assumpto. Se fins a una
altra carta, que per avuy ja n'hi ha prou.

~~Robert Comyn de Besset el General de la ciutat de Barcelona~~
Eduard Toda.